

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo Udruženja Jugoslov. Učiteljstva. — Poverjeništvo Ljubljana.

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. se pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani, Frančiškanska ul. 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franco.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak četrtek pop. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje. Posamezna številka po K 1.20. Za neorganizirane 80—K, za naročnike v inozemstvu 100—K letno.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 1 K za vsako petit-vrsto. Priloge stanejo poleg poštnine še 50 K.

Telefon uredništva števil. 812.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 1 K 50 vin. " " " dvakrat . . . 1 " " " trikrat . . . 80 " za nadaljnja izvršenja od petit-vrste po 60 vin. Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna.

Članstvo ljubljanskega Poverjeništva UJU ima s članarino tudi že plačano naročnino, torej ni treba članstvu naročnine posebe plačevati.

Naročnino, reklamacije, t. j. vse administrativne stvari, je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani, VII., Celovška cesta 33/I

Poštni čekovni urad št. 11.197.

Reklama tije so proste poštnine.

Prave besede o pravem času.

V 12. števil. z dne 24. marca 1921 priobčuje »Kmetijski list« pod naslovom »Učiteljstvu!« članek, ki ga učiteljstvo — zlasti mlajše — nikakor ne more in ne sme prezreti. Da se ne bo nihče izgovarjal, da se ni mogel seznaniti z glasnim, iskrenim in vsega uvaževanja vrednim mišljenjem velikega sloja in ljudskih želja, se nam zdi v interesu našega stanu potrebno in umestno, da omenjeni članek priobčimo tudi v svojem listu, da pride po tej poti članek v tiste kroge, ki jim je namenjen.

Članek se glasi:

Ne da bi Vas rabili za strankarsko delo, se obračamo do Vas, temveč za to, ker trpi vse podožetje na takem gladu duševnega življenja, da smo krivi, če Vas na to ne opozorimo.

Ničesar nočemo očitati in prav radi priznamo, da je med Vami mnogo tovarišev, ki so posvetili in ki še posvečajo vse svoje nikakor male sile narodnemu delu. Na drugi strani pa čutimo tudi dolžnost, da jasno in odločno konstatiramo, da število narodnih delavcev med učiteljstvom stalno in silno pada. Posebno med mlajšimi učitelji in najbolj med učiteljicami.

In to vkljub slavnim tradicijam slovenskega učiteljstva, vkljub vzornemu delovanju pre mnogih starejših učiteljev in vkljub temu, da je svobodna domovina izpolnila svojo dolžnost do učiteljstva v polni meri.

V interesu šolstva in v blagor vsega kulturnega napredka na deželi povzdiguemo svoj glas in kličemo vsemu učiteljstvu z vso resnobo: »Končajte z mrtvim bodite tudi Vi taki, kakršni so bili oni Vaši prvoboritelji, ki niso veljali samo za Vaše vzorne stanovske predvodnike, ampak so sloveli tudi kot kulturni delavci.«

Dobivamo dan na dan težke pritožbe in žalibog moramo priznati, da večinoma

upravičene V zavesti izvršenega dela in velikih zaslug starejšega učiteljstva je dal narod prvim kulturnim delavcem na deželi vse, kar so zahtevali. Bodite pa tudi prepričani, da je enako mogoče, da narod v zavesti in pod vtiskom nedelavnosti mlajšega učiteljstva prekliče vse svoje dobrote.

Odveč je, če še posebe opozarjamo na silno agitacijo, ki jo vrši velika stranka proti učiteljstvu. Ta agitacija je nevarna, ker zida na nizkih nagonih mas, in proti njej je samo eno sredstvo: **delo, vzorno in pošteno delo.**

Živimo v povojnih razmerah, ko je še vse razbito in razdejano in ko je delo edina rešitev. Delati pa je treba po onem starem geslu, da ni mož dolžan storiti samega tega, kar mora, temveč kar more. Danes ne zadostuje, če se učiteljevo delo konča natančno s šolskim zvoncem, ne, danes je učitelj dolžan, da vrši tudi izven šole svojo kulturno misijo, in sicer z vso vneto in z vso marljivostjo.

Kdor med učiteljstvom ima srce za narod in oko za njegove potrebe, tisti bo tudi brez vsega pritrdil našemu mnenju. Poglejte samo naokolo, kako so vsepovsod neobdelane njive! Ljudsko knjižništvo je pozabljeno, ljudska predavanja so prenehala, dežela nazaduje čim dalje bolj in skoraj bosta edino razvedrilo ljudstvu pijača in z njo zvezan pobji. **Sramota za človeka in še posebe za inteligenta, ki vidi vse to in ne priskoči na pomoč!**

Poleg nedelavnosti pa se je razpasla med učiteljstvom še druga bolezen, ki nujno sledi iz prve. **To je beg z dežele.** Vse sili v mesto, vse se ogiba vasi in vse tekmuje med seboj, kako bi se bolj in hitreje pomeščnilo, kakor da ne bi nikogar rodila kmetjska mati.

Tako dobivamo katastrofalne posledice, da ostajajo na deželi večinoma le najslabši in da posebno v krajih, ki najbolj potrebujejo kulturne pomoči, ker so zaradi svoje oddaljenosti od prometnih cest najbolj zaostali, ni nikogar, ki bi vršil

nujno potrebno nalogo kulturnega delavca.

Beg z dežele temelji na napačni presoji vrednosti mesta in je za ves narod pogubonos. Če podleže vabam mesta preprost vaščan, ki ne pozna mesta in njegovih slabih strani, je to nekaj razumljivega. Ni pa to oprostljivo za inteligenta, ki se odtegne svoji kulturni nalogi na deželi le iz pohlepnosti po zabavi, ki jo pričakuje v mestu. Bodimo odkritosrčni in priznajmo, da je le mal odstotek tistih, ki gredo v mesto zaradi dela!

Odkritosrčno in brez olepšav pa tudi brez sovražnosti smo povedali svoje mnenje. **Kdor ljubi svoj poklic in ima srce za narod, tisti nam bo pritrđil in vplival na svoje stanovske tovariše, da postanejo polagoma zopet to, kar so bili njih vzgledni prvoboritelji, ki so z delom dosegli častno mesto v slovenski zgodovini.** Vse njim enake potomce bomo tudi vedno podpirali in naj nam bodo v strankarskem oziru še tako odločni nasprotniki.

Kdor pa noče slišati naše prošnje in kdor noče spoznati svoje dolžnosti, tisti pa naj bo tudi pripravljen, da ga mi ne bomo poznali v sili in da bomo proti njemu četudi stokrat poreče, da je naš in da je tisočkrat antiklerikalec. Zakaj mi hočemo napredek dežele, mi se borimo za blaginjo kmeta in satno zaradi tega smo osnovali svojo samostojno stranko. Zategadelj pa tudi sodimo vse po delu za podožetje, po delu za kmeta.

To je naša odkrita prošnja do učiteljstva.

Tako govori »Kmetijski list«, in vsi od vsega srca želimo, naj njegov glas ne ostane glas vpijočega v puščavi! Dandanes mora biti učiteljstvo res učiteljstvo naroda — narodovo učiteljstvo! Ne sme plavati morda le v globokih vodah materializma, prepojeno z golim poželenjem po materialnih dobrinah, po uživanju, udobnostih in razkošju, temveč mora visoko dvigniti ideale starejše uč. generacije, ki je živela v najzalostnejših naravnih obup-

nih razmerah, pa se je vzlic temu vedno zavedala svojih izvanšolskih dolžnosti do naroda in njegovih kulturnih potreb! Mlajši, posebno najmlajši naši tovariši in tovarišice po večini nič ne vedo, kaj je boj za kruh, kaj in kakšna je križeva pot učitelja trpina, kaj je tragika kulturnega delavca! Sprejeli so jih starejši tovariši z odprtimi rokami v svoj stan, ki so mu s polstoletnim trudopolnim delom priborili ugled, veljavo, dobro ime in pošteno plačo za pošteno delo!

Srce boli človeka, ko mora gledati in poslušati, kako izbirčni so posamezniki glede služb, kako samo preudarjajo in se trudijo, da bi si prebrali službena mesta, da bi udobno živeli, izvem šole po možnosti nič ne delali in se kolikor najprej in najbolj mogoče odtujili narodu. A ne pomislijo, da ne odtujujejo narodu le sebe, ampak zamrzijo mu tudi šolo in ves stan! In kar je starejša učiteljska generacija s trudom ustvarjala, to površnost ali lahko miselnost — ne vem, kako bi se to prav imenovalo! — podira in uničuje.

»Mi smo bili v strelskih jarkih!« se glasi opravičevanje. Res je! Ampak tudi že osiveli tovariši so bili v strelskih jarkih, po barakah, v gnoju in v ušeh! A čim so se rešili tega stokrat prokletega zla, brž so poprijeli za svoj kulturni poklic tam, kjer jih je od njega odtrgala vojaška dolžnost. Sedaj delajo s povečano vneto, dasi z zmanjšano telesno silo, ker se zavedajo, da delajo za svojo domovino! Kdor pa misli, da strelski jarki precepajo dolžnosti narodovega učitelja in trgajo kulturno snovanje šole, ta naj kar hitro pretakne svoj položaj: naj zopet zamenja z vojaško uniformo svoj preprosti delovni kroj!

Ne iz tega, kar je bilo, ampak iz tega, kar je in kar mora biti, izvirajo sodobne naše dolžnosti!

Toda mlade učiteljice niso bile v strelskih jarkih, in vendar bi njih večina najrajša tičala v Ljubljani ali njeni najbližnji okolici. Čim udari sobotna ali predpraznična ura, brž se dvignejo na pot s

LISTEK.

H. DRUZOVIC:

Smernice ljudskošolskega pevskega pouka.

Sedanja doba se preveč peča z glasbo; pri tem pa ne najde časa, misliti na odgojo potom glasbe. (E. Paul).

O stanju današnje pravne podivjanosti se je že mnogo tožilo in pisalo. Materializem, kakoršnega svet še ni doživel, se je razpasel ter uničil v množici vsako stremenje po dobrem, po resnici in časti. Sredstva in moči, ki so soodločevalne pri moralni odgoji narodovi, so potemtakem morale odpovedati in harmonija med svetovno sliko in našim notranjim življenjem je takorekoč uničena. Naše upanje v ozdravljenje leži edinole v bodoči generaciji, v naši mladini. Sedaj, ko je vojna z vsemi svojimi posledicami uničila toliko kulturnih vrednot, moramo v naši mladini začeti sistematično vzbujati zanimanje in umevanje za prosvetne činitele, za vede in umetnosti. Tukaj leže i najmočnejši faktorji, ki nas zamorejo dovesti do splošne obnove **mravstvenega življenja.** Zastopniki upodablajočih umetnosti so v tem oziru že povzdignili svoj glas, ter

opozarjali občinstvo in merodajne faktorje na velik pomen umetniške vzgoje, kot pospeševalnice splošne čustvene odgoje. Nobenega glasu pa še ni bilo slišati v javnosti o pomenu glasbene odgoje v službi umetniški in s tem posredno tudi mravstvene odgoje. Iстина je, da ima glasba in glasbeni pouk isto odgojevalno moč, kakor vsak drugi umetniški pouk. Da, celo neko prvenstvo bi mu prisodili in to radi njegovega subjektivnega značaja, ki ga v neki večji meri usposablja, uplivati na čustveno življenje. Glasba, oziroma petje ima svoj izvor neposredno v našem čustvenem življenju in uprav radi tega zamore tudi neposredno uplivati na srce poslušalčeve. Ako pa vzamemo današnje glasbeno življenje v poštev, moramo trditi, da nikakor ne zadostuje omenjenim **vzgojevalnim namenom.** Stik med proizvajajočimi glasbeniki in širjimi masami občinstva se je poizgubil.

Proizvodi skladateljev - umetnikov so veliki množiči poslušalcev neumevni. Ti-le se zadovoljijo čisto z najtrivijalnimi in muzikalno malovrednimi kompozicijami. Vzrok tej prikazni leži v tem, da se mladina ni vzgajala tako, da bi kot narod umevala in bila v stanu uživati pravo glasbeno umetnost, ter imela i zmisel za lepoto glasbe. Na drugi strani pa se tudi skladatelji vse premalo ozirajo na dušo narodovo, kajti pred seboj imajo le umet-

nost kot tako, ter svoje subjektivno pojmovanje glasbenih izraževalnih sredstev: Poljudni koncerti ter prireditve narodnega blaga v umetniški obliki, hočejo sicer nekako posredovati med umetnostjo in širjim občinstvom. In vendar so te — sicer hvalevredne — uvedbe nezadostne in le krajevnega pomena. Narod v svoji masi pa ostane zanemarjen, kakor poprej.

V stareji dobi je bilo to drugače. Glasbena umetnost še ni bila tako razvita, ter se je gojila predvsem kot domača umetnost; razmerje med obema strujama, med narodno in umetno glasbo, je bilo nekako naravno in vsled tega plodonosno. Muzikalno življenje ni bilo toliko omejeno na koncertne dvorane in javne lokale, ampak glasba se je gojila doma in v ožji družbi. Danes pa je izgubilo društveno življenje svoj intimni značaj in s tem tudi glasba. Posledica je, da se širja masa ne udeležuje več aktivno glasbene življenja, ampak večinoma le v pasivnem smislu, kot poslušalec. Tako razmerje je nezdravo in nevzdržljivo; dovesti mora do propadanja narodne umetnosti. **Zahteva odgoje h glasbi, ter potem glasbe, je torej danes aktualnega pomena.** Zanimati se morajo za to vprašanje istotako glasbeniki-umetniki, kakor tudi pedagogi.

Že v predvojni dobi so se pokazali prvi pojavi glede izboljšanja glasbenega

in pevskega pouka. Nastale so strokovne organizacije. Muzikalno-pedagoška zveza je n. pr. v stari Avstriji stremila po izboljšanju pevskega pouka v šolah, stavila je zahteve glede strokovnega nadzorništva, kakršnega pozna telovadni in risarski pouk i. dr. In to v državi, ki našega predmeta načeloma ni pospeševala, ker se je bala pri tem pomnožitve narodnostnega gibanja. (Dokaz, da je strokovnega nadzornika imenovala najprej za vojaške zavode, torej v ponemčevalne namene). Večjo pozornost je darovala reformni pouka v risanju, kjer narodnostni moment ne pride v toliki meri v poštev. Mi hočemo in moramo torej popraviti in dostaviti to, kar se je spuščalo poprej **namenoma.** Kot dokaz tej moji trditvi naj navedem druge države, ki nas glede ureditve šolskega pevskega pouka daleko nadkriljujejo. To so predvsemi Švica, Francoska, Angleška, Nemčija in Švedska. Pri tem, ko naš pevski pouk še ne uveljavlja prav nobenih, sicer pri drugih predmetih že uporabljenih didaktičkih načel, ter se poučuje vse le na podlagi mehanskega posnemanja (kakor pred stoletji), je to v omenjenih državah povsem drugače. Deluje se tam smotreno že več nego pol stoletja na izpopolnitvi in povzdigi ljudske glasbe in glasbene metode. V Švici so n. pr. že dosegli, da zna vsak, ki je dovršil ljudsko šolo, popevati po no-

službenega mesta v obiske k sorodnikom in znancom. Ljudstvo to vidi, maje z glavami, boli ga! Tujka je prišla, tujka ostane, dokler se ji na vse mogoče in nemogoče načine ne posreči, da se pomakne kam ob železnico ali v bližino Ljubljane, Maribora, Celja...

Gotovo: vse to je njena svobodna pravica! Izvun šole delaj ali pa ne delaj po mili volji! Tega ji nihče ne krati. Toda pomisliti treba, da tečejo s pravico vzporedno dolžnosti, ki jih pa ne vsebuje samo v zakonu zapisana beseda, ampak ki jih narekuje živa učiteljska zavest! Po mojem mišljenju je bistvo učiteljskega poklica žrtvovanje naših telesnih in moralnih moči obči blaginji in splošni prosveti naroda! Kdor tega ne umeva, njega še ni prešinil zmisel visokih in odgovornih naših nalog, on išče samo sebe na škodo veljave in važnosti našega stanu, on — kratko rečeno — ni učitelj našega veka, naših potreb in zahtev našega časa, pa je boljše zanj, za šolo in za stan, če si pomaga drugam!

Izpričevala z vsemi potrebnimi podpisi in pečati so samo dokaz formalne usposobljenosti; dejansko usposobljenost dokazuje delo in ljubezen, ki delo vodi in pridobiva ljubezen!

Zdi se mi nujna potreba, da v imenu naših svetih poklicnih nalog in odgovornosti to jasno in brez ovinkov povem, ker ne morem več prenašati črva, ki mi razjede srce, ker je boljša prva zamera od zadnje in ker me ne bo nič bolelo, ako zaradi tega pade kamenje name od katerekoli strani! Kakor ne maramo hlapcev in sužnjev, kakor delamo z vsemi dopustnimi in poštenimi sredstvi za svobodo, ugled in pravice učiteljstva, tako ne moremo in ne smemo trpeti med seboj ničesar, kar bi oviralo kulturno misijo našega stanu v njenem delovanju in ustvarjanju!

Zapreke so — in mnogo jih je! — ki stojijo izvun našega stanu in ki jih postavljajo na naša pota politični demagogi predvojnih barv in običajev ter medvojnih in povojnih pridobitev in utopij. Vse te zapreke bomo odstranili, ko bomo stali vsi kot en mož in ena žena na straži in na delu v bratski solidarnosti, v tovariški zvestobi in v nepodkupljivi pokorščini nasproti živim prosvetnim potrebam svojega ljudstva!

S šolo ne bomo uganjali nobene politike in nobene barantije. Ako se ne bomo mi zavedali njene vzvišenosti in svetosti, kdo se je pa naj zaveda?! In ako mi ne bomo delali zanj, kdo pa naj dela?! Zakaj ako odnehamo mi, dokažemo, da nam je zgolj fraza, kar pišemo in govorimo o njeni vzvišenosti in svetosti, in ako pred vsako, komaj začeto kulturno deo, ki stoji izvun strogo poklicnih dolžnosti, najprej vržem svoj možniček, se s tem na široka usta izklicujemo za še neopredeljeno služinčad golega rokodelstva!

Kjer so pogoji eksistence, tam je delo njih logična posledica.

To trdim z vso resnobo in točno premišljeno, čeprav mi preti nevarnost, da mi prileti pod nogo (ali pa v glavo) krepolec od te ali druge strani! Toda nekdo mora to povedati, in prepričan sem, da stoji tudi v tem pogledu velika večina učiteljska brez ozira na strankarsko mišljenje ob moji strani!

Velika večina učiteljstva! O tej trdim, da se v polni meri zaveda svojih dolžnosti in jih v polni meri izvršuje! Ka-

morkoli se ozrem, vidim učitelje in učiteljice, ki se naravnost izčrpno trudijo, da vzlic in vkljub vsemu stojijo na svojih mestih kakor Atlas, ki ustvarjajoč nosijo na bogastvu svojih duš novi svet in nov rod, dvigajoč se iz razvalin in zevajočih ran. Tem sem služabnik in sotrudnik in jim tak in samo to ostanem do konca dni! Oni dajejo našemu poklicu odznak lepote in pobožnosti, da ustvarimo iz sebe elitni stan kulturnih delavcev, ki bo nanje domovna ponosna, ker ji le po našem delu pride spoznanje, da poganja njena moč, veljava in veličina iz kulturne njive! Takrat bodo premagane vse težave, ker bo stal ves narod z vso svojo moralno in materialno močjo in odvažnostjo na strani svojega učiteljstva!

O tem najvažnejšem poglavju našega novega stanovskega življenja naj izčrpno in ponovno razpravljajo naša učiteljska društva, naj vzgajajo naš naraščaj, naj pa ne tratijo časa in energije za malenkostni, ki nosijo dostikrat prozorne tenčice osebnih simpatij ali antipatij! Dvignimo se vsi do čvrste volje pozitivnega dela!

Dixi et salvavi animam meam!

E. Gangl.

PROF. VAJDA, Ptuj.*

Kaj zahtevamo od naše centralne vlade.

A. V resortnem oziru.

Ko sem bil nedavno na profesorskem kongresu v Beogradu, sem dobil čudne slutnje, o katerih sem že poročal v »Našem Glasu«. Danes nadaljujem in dostavljam nekaj konkretnih predlogov, katere polagam na srce vsem ministrom in vsem, ki bodo izvoljeni v konstituanto.

1. Opazil sem n. pr. v ministrstvu prosvete, da ne poznajo ustroja naših šol, ne učnega načrta, ne pri nas veljavnih predpisov o klasifikaciji učencev itd. Po dveh letih narodnega ujedinjenja ne bi smela biti takšna neorijentiranost in neinformiranost v centrali! Zato predlagam: v vsako ministrstvo naj se takoj vpokličejo referenti iz novo osvobojenih pokrajin. Te pokrajine so imele 4 različne uprave: 1. Slovenija in Dalmacija pod Avstrijo, 2. Bačka, Banat in Baranja neposredno pod Ogrsko, 3. Hrvatska in Slavonija svojo avtonomijo pod Ogrsko in 4. Bosna in Hercegovina zopet svojo upravo. Vsaka teh uprav je imela svoje slabe, a tudi svoje dobre strani. In te dobre strani naj se prevzamejo v skupno upravo naše države. Zato pa je potrebno, da v centrali poznajo te dobre strani v vseh panogah uprave in temu namenu zaradi spoznavanja služi moj prej navedeni predlog.

2. Centrala je preobložena, ker se ne poslužuje principa delitve dela. Ministrstva opravljajo za Srbijo vse posle, katere pri nas opravlja pokrajinska vlada, vrhutega pa so višja instanca nad pokrajinskimi vladami. So torej 3. instanca za en del države ter 2. in obenem 3. instanca za drugi del države. N. pr. beograjske in druge srednje šole v Srbiji

* Članek je bil že pred časom priobčen v »Našem Glasu«. Priobčujemo ga, ker se zahteve glede osnovnega šolstva kujejo z načeli, ki smo jih imeli večkrat priliko zastopati v našem listu. — Uredništvo.

so neposredno podrejene ministrstvu, načelnik za srednje šole se torej mora brigati za vse malenkosti srbskih srednjih šol, katere pri nas prevzamejo višji šolski nadzorniki in drugi referenti pri višjem šolskem svetu. To je bilo mogoče prej, dokler je bila mala Srbija, mnogo manjši kakor n. pr. Galicija ali kraljestvo Češko v bivši Avstriji. Takrat je referent v ministrstvu res (znabiti osebno) poznal vsakega profesorja, vsakega učitelja in vsakega slugo. Danes to ne gre več. Če ministrstvo prosvete opravlja za celo Srbijo posle, katere pri nas opravi višji šolski svet ali poverjenišvo za uk in bogočastje, potem je seveda referent v ministrstvu že s tem dovolj zaposlen in se ne more brigati za ostale pokrajine. Zato se mora uprava decentralizirati na ta način, da se za vse panoge, kjer mi že imamo svojo upravo, n. pr. višji šolski svet za šolstvo, uvedejo tudi za Srbijo te (druge) instance, ministrstvo samo pa bodi najvišja (tretja) instanca za vse pokrajine. Druge panoge, ki so zdaj popolnoma centralistične, n. pr. carina, pa si morajo ustvariti srednje (druge) instance, katerim centrala odstopi del svojega delokroga, da se sama razbremeni in si obdrži le vrhovno vodstvo in pregled. Zato pa rabi referente, katere sem zahteval v 1. točki. (Če se ne motim, je vojaštvo že tako organizirano v divizijske oblasti itd.).

Seveda se mora tem referentom tudi omogočiti bivanje v Beogradu. Zato so potrebni primerni uradni prostori z vso modernno opremo (strokovne knjižnice i. t. d.); potrebna pa so tudi udobna stanovanja. V tem oziru je ugleden slovenski trgovski in industrijski podjetnik sprožil lepo idejo, da bi trgovski in industrijski krogi postavili v Beogradu hiše za uradnike. Stroški bi se jim bogato poplačali, ker bi delo v centrali šlo hitreje od rok, od česar bi vsi pridobitni krogi imeli velik dobiček.

3. Uprava se mora polagoma izenačiti v celi kraljevini. To pa ne tako, da se zakoni in predpisi, ki so veljali v Srbiji, kratkoma razširijo na celo kraljevino. Že prej sem omenil, da so naše uprave v bivši Avstro-Ogrski poleg slabih imele tudi dobre strani. Teh dobrih strani pa naše ljudstvo noče zamenjati s slabšimi. Tega se morajo v Beogradu odvaditi, da se vse, kar je bilo v Avstriji, odklanja, češ: to je švapsko, to ne valja. Izenačenje se mora izvršiti tako, da se mirno, stvarno in nepristransko presodi, kaj je dobro, ter se dobro iz Srbije prenese k nam, ostane pa tudi dobro, ki je bilo pri nas, in se prinese v ostale dele kraljevine.

N. pr. naše šolstvo je solidno in mi nikakor ne želimo, da se ustroj šolstva v Srbiji brez izpremembe prenese k nam. Istega mnenja so menda tudi naši sodniki, politični uradniki, davčni uradniki itd. Glavni vzrok nezadovoljnosti, ki je zavladala, tiči v takšnem izenačevanju, brez upoštevanja naših razmer. To pa se godi zaradi nepoznavanja naših razmer in tako je tudi ta točka v ozki zvezi z zahtevo, izrečeno v 1. točki.

S tem prehajam na drugo poglavje.

B. V stanovskem oziru.

1. Odločno odklanjamo demagogijo in strankarstvo v reševanju našega službenega razmerja in krušnega vprašanja. Na-

Da je odgoja potom šolskega pevskega pouka v smislu umetniške odgoje najboljša opora splošno npravstveni odgoji, smo že omenili. Človek, ki ljubi lepoto ter upošteva umetnost, se bo tudi primerno vedel ter potrudil, spravitvi svoje življenje v skladu z umetniškimi stremiljenji. Postal bo dober in plemenit človek. Odgojevalna moč umetniškega pouka je torej dokazana. Uprav sedaj, ko so n. pr. učni uspehi na srednjih šolah tako pomanjkljivi, kakor še nikoli, bi bilo uspešno, mladino potom umetniškega delovanja dovajati do tega, da zadobi spet veselje do dela, ter odvratači od faktorjev, ki zabranjujejo uspešni napredek v šoli. Več kakor en slučaj sem doživel v tem oziru, da je dijak, ki ni kazal uprav nobenega zanimanja za pouk, zadobil ljubezen do učenja potem, ko se je izdatno začel baviti z glasbo. Treba je bilo samo, njegovo mišljenje, ki se je bavilo s stvarmi izven šole, osredotočiti na šolo in to se je uprav izvršilo na podlagi predmeta, ki se mu je vzljubil. Posebnost našega predmeta je tudi skupnost delovanja oziroma proizvajanja; posledica pa je nekaj čit za celokupnost, za pravo družabno življenje, kar je iz socialnega stališča presojeno, velikega pomena.

Umetniški pouk je potemtakem faktor splošne odgoje. To mesto zamore zavzemati vsled dejstva, da je od narave več

števam nekatere kričee krivičnosti, ki so se dogodile v zadnjem času. Ne vem več katera vlada in katera stranka jih je zakrivila, kar je tudi brezpomembno, ker so si v tem vese stranke enake. Ko so postale delavske in uradniške življenjske razmere neznosne, je vlada najprej ugodila delavcem železničarjem in rudarjem, ker se je teh najbolj bala in se jim je hotela prikupiti. Brez temeljitega študija so se železničarjem zvišali prejemki več, nego so ti pričakovali, tako da je n. pr. železniški portir ali magaciner, ki je dovršil nekaj razredov ljudske šole, imel več prejemkov kakor gimnazijski ravnatelj ali sodni svetnik ne glede na aprovi-zacijske in vozne ugodnosti železničarjev. Potem je prišlo vprašanje pasivne volilne pravice državnih uslužbenecv. Ena stranka se je hotela prikupiti učiteljem, ki so ravno zborovali v Beogradu, ter je zahtevala pasivno volilno pravico zanje; druga se jim ni hotela zameriti in končno sta se zedinili tako, da so vzeli pasivno volilno pravico še tistim državnim nameščencem, ki so jo v Srbiji že imeli. Nadaljna demagogija se je pokazala v določevanju službenih prejemkov in draginskih doklad. Ker so politične stranke mislile, da ima učiteljstvo velik vpliv na deželi, so dale učiteljstvu izenačeno plačo v dinarjih. Ker so sodnikom poverjene volitve v konstituanto in ker sodniki lahko zapustijo službo ter se posvetijo advokaturi, zato so jim dali posebno doklado, gotovo višjo, nego so sodniki v sanjah pričakovali. Nisem nikomur nevoščljiv, saj vem, da tudi železničar, učitelj in sodnik nima preveč za današnje draginjo. Toda nas druge vendar boli, da smo naravnost kaznovani za svoje višje študije, čeravno vemo, da je to samo prehodno in se bo moralo enkrat rešiti sistematično. Prehodno pa smo vendar na škodi, in sicer znatno.

Razumem, da so političarji strankarji, toda tudi minister-strankar mora imeti čit pravičnosti proti vsem stanovom. Krivičnost se bo končno maščevala na strankah samih.

2. Zahtevamo moderno službeno pragmatiko, ki bo uredila naše službeno razmerje in naše prejemke pravično po strokovni kvalifikaciji ter nas varovala pred nasiljem samovoljnih predstojnikov in političnih strank. Tu zopet povdarjam, da ni vse slabo, kar je bilo v Avstriji.

Na profesorskem kongresu v Beogradu sem izvedel čudne stvari. N. pr. gimnazijski ravnatelj v Srbiji lahko kaznuje profesorja na plači do polovice mesečne plače! Pri nas imamo disciplinarno postopanje, kjer ima obtoženec priliko, da se brani. Na kongresu se je zahtevalo razpisanje službenih mest! To je pri nas nekaj samo ob sebi umevnega. Še celo v prehodni dobi po preobratu, ko se je moralo naglo delati, je bil posameznik vprašan, ali hoče na dotično mesto, ki pa se je končno tudi razpisalo za definitivno nameščenje. Zato zahtevamo, da pri izenačenju ne izgubimo tega dobrega, kar že imamo. Gospoda v Beogradu, ki so prevzeli razširjeno državo, se morajo potruditi in razširiti tudi svoje obzorje. Tudi ta točka je v zvezi z zahtevo v 1. točki prvega poglavja.

3. Končno še bistvena zahteva za reševanje naših stanovskih vprašanj. Državna služba je pogodba med državo in

tah. Vsaka šola ima najmanj klavir ali harmonij, da, večkrat se najde tak instrument v vsakem razredu. Kakor pri nas učila za nazorni nauk, najdemo tam učila za pevski pouk; nastenske table z notami, številčnimi vajami i. dr. Glasbeni pouk na učiteljskih in organiziran kakor na kakem glasbenem zavodu. Ni se torej čuditi, da dosežajo vaški pevski zbori umetniško višino in da poje ljudstvo v cerkvi v ubranem četveroglasnem mešanem zboru. Glasbena umetnost je tam torej v istini narodna last in znan je razvoj švicarskih pevskih društev. Kakor Švica, ima enotno metodo tudi Francoska. V uporabi je tam številčna metoda že več nego 50 let. Velika glasbena literatura na podlagi tega sistema pospešuje uporabo te metode. Na Angleškem je v splošni rabi takozvana tonik-do-metoda, ki ima sličnosti s francosko metodo. V vsaki teh držav prevladuje potemtakem ena metoda, ki daje pouku neko stalnost in ji zagotavlja uspeh.

Naša nadaljna zahteva mora torej biti neka enotnost ljudskošolske pevske metode. Ker nam čas ne dopušča, da bi se bavili z metodiškimi poskusi, bo najboljše, da se poprimemo tega, kar se podrugod v praksi že obneslo. In to bi bila francoska številčna metoda, kot pripravljalna stopnja za pouk petja po notah. Za naše šolske razmere bi bile i najbolj

prikladne; lahka je v uporabi, ker je nazorna, in vsled tega bi bilo upati, da se razširi po ljudskih šolah. (Deloma bodé že v uporabi pri učiteljih, ki so v zadnjem desetletju zapustili učiteljske v Mariboru). Poprej pa se mora tudi pouk v metodiški ljudskošolskega petja na učiteljskih postaviti na realno podlago, kajti vsaka metodiška reforma naj ima svoj izvor in svojo podporo v metodiškem pouku na učiteljskih.

Tretja zahteva mora biti, da odmerimo petju med ljudskošolskimi predmeti isto stališče, katero mu prisojajo noveja pedagogika. Petje štejemo z risanjem vred k predmetom umetniškega značaja (v nasprotju predmetom znanstvenega značaja). Stari avstrijski učni načrti so steli petje k takozvanim ročnostim. To docela zastarelo stališče je bilo še preostanek iz Pestalozzijske dobe, kojo pa so Švicarji sami že zdavna zavrgli. Le v Avstriji, in s tem neposredno tudi pri nas, je iz poprej omenjenih vzrokov imelo svoj obstanek ter v istini zaviralo vsak uspešni razvoj predmeta. Priskrbimo torej petju ugledno mesto in ne smatramo ga kot privesek k drugim predmetom, in uspeh ne bo izostal. Upoštevali bodo naš predmet potem tudi glasbeniki-umetniki, ter predvsem občinstvo, kajti delo glasbenika-pedagoga se kaj rado ocenjuje le iz tehniškega in ne odgojevalnega stališča.

alj manj skoraj vsak človek muzikalno nadarjen. Muzikalno nenadarenjen učencev je zelo malo. Pač pa se mora smisel za tonsko lepoto ponajveč še-le vzbujati in negovati. Od delovanja učiteljevega je torej zavisen uspeh. Pri tem se bo še celo ugotovilo, da mladina napram muzikalnim vtisom ni samo reproduktivna, ampak da kaže čisto produktivne strani. Ako se postavi pouk na podlago delovnega pouka ter se upošteva samodelavnost, potem bomo čestokrat imeli priliko, opazovati iznajdljivost glede muzikalnih oblik. Seveda se to stran samolastnega udeleževanja v večji meri opazuje pri upodabljanju umetnostih, katerim pač narava mnogo snovi ponuja. Vsekakor mora pa tudi za naš predmet veljati kardinalna zahteva moderne pedagogike, ki hoče predvsem vzbujati zanimanje in baš to se doseže, ako uredimo pouk po smernicah, ki smo jih očrtali.

Reforma ljudskošolskega pevskega pouka pa ni potrebna samo iz vzgojnih in didaktičkih vzrokov. Vseobča in temeljita glasbena naobrazba je tudi činitelj narodne prosvete. Slovan je izredno nadarjen za glasbo in pregrešili bi se, ko ne bi dvlgali in negovali ta narodni zaklad. Uprav sedaj imamo čisto priliko, opazovati veliko razvojno stopnjo ruskega narodnega petja, ki brezdvomno daleko nadkriljuje naše narodno petje, ki se je razvijalo pod

šoli in višjim oblastem. Potrebujemo se delavne moči osobito tu blizu meje tudi izven šole, to pa stori sedaj tem lažje, ker je gmotno kolikortoliko podprt, Opozarja na to, da je na Koroškem pri plebiscitu Nemcem pripomogel le njih učitelj. Tudi Čehe je vzbudilo le češko učiteljstvo. Da je postala srbska vojska tako slavna, je tudi pripomogel srbski učitelj. Mi smo le bili o tem premalo poučeni. Tudi za našo plačo se je potegnulo srbsko učiteljstvo. Priporoča vsakemu po svoji moči delovanje zunaj šole in pokažemo naj, da smo kulturni delavci. Tudi je treba darovati nekaj ur lastni izobrazbi.

Srbohrvaščina. Priporoča v tem oziru »Kratko srbsko gramatiko in čitanko«, tudi nasvetuje naročiti »Narodno prosveto«.

Poročeno učiteljstvo je enakopravno z drugim in mora storiti vsak svojo dolžnost. Marsikatera z neučiteljem poročena učiteljica meni, da ji je šola lahka deveta briga. Nato ponudi nadzorniku predsedniku dopis šol. nadzornikov z ozirom na omožitev učiteljic v prečitane. Gdč. Remžgar ter tovariš Znidaršič izjavljata, da se je treba postaviti na stališče učiteljskega in ne samo na človeško. Ženske naj izpolnjujejo učiteljsko dolžnost tako kot moški. Vsi smo enaki in tudi vsi izpolnjujemo učiteljske dolžnosti! Nato se prečitajo trije predlogi in dajo na glasovanje: 1. predlog: Prosta omožitev učiteljic z učiteljem. Sprejeto. 2. predlog: Ako se učiteljica omoži z neučiteljem, se to smatra za prostov. izstop iz učit. službe. Se ne sprejme. 3. predlog: Ako se učiteljica poroči z inozemcem se odpusti iz službe. Sprejeto.

Naredba o sestavi viš. šol. sveta je bila v »Tovarišu« objavljena, zato to danes odpade. — Predsednik otvori debato o nadzor. poročilu. — Tovariš Znidaršič omeni slučaj Gor. Jezerske šole in meni, da naj se kraj. šol. svet razpusti, če ni v tem oziru na mestu. Država je že marsikaj razpustila, kar ji ni ugalajalo naj stori to tudi v Gor. Jezeru. Nadzornik izjavi, da bo v tem oziru s predsednikom urgiral, Tovariš Jug vpraša po vzroku slučaja omenjene šole, če je to uradna tajnost. Nadzornik izjavi, da ne pozna nikake uradne tajnosti in pove, da je tamošnji kraj. šol. svet nazadnjaški. Tovariš Znidaršič predlaga resolucijo: Okrajno učiteljsko društvo cerkniško logaškega okraja zbrano dne 5. marca t. l. v Grahovem zahteva, da se šolska zadeva v Gor. Jezeru nemudoma uredi. Če se županstvo in krajni šolski svet upirata, naj jih vlada razpusti, kakor je razpustila že toliko korporacij. Dalje priporoča tovariš delo med ljudstvom. Vsi smo enakopravni in imamo enake dolžnosti. — Tovariš Znidaršič vpraša: Ker je nadzornik omenil srbohrvaščino, je to prav, le nastane vprašanje s katerim šolskim letom se naj ta pouk prične. Nadzornik omeni, da s tretjim šolskim letom.

3. Poročilo učit. zastopnika. Predsednikovo izvajanje je v glavnih potezih sledeče: Skoro 2 šolski leti je bilo učiteljstvo tuk. okraja brez zastopnika v šolskem odboru v Cerknici. Šele nadzornik Kabaj je dosegel, da se je izvolil sedanj. preds. učit. zastopnikom. Omenja, da se je potrudil storiti svojo dolžnost, dasi je imel poti k sejam do 20 km. Težko stališče je imel pri sejah največ radi tega, ker se tovariš(ice) ne oglašijo pri njem, da bi potožili kaj jih teži. Kako se naj za nje poteguje in jih brani, če ničesar prej ne ve. Zato ni čuda, če dobi kdo brco, čeravno je zastopnik navzoč. Treba mu je biti s kolegi v stiku. Dostavi še, da imata on in nadzornik le 2 glasa in tako ne tvorita pri šolskem odboru večine. Prosi, da se naj vse to upošteva ako komu ukrepi šol. odbora ne bodo po godu. —

4. Podrobni učit. načrt in priprava na pouk, poroča tov. nadzor. M. Kabaj. Nadzornik omeni, da smo o tej točki že govorili, a smo se premalo dogovorili. V pregled poslani učit. načrti so se vzeli naznanje in tudi pohvalili. Omeni le opombe k istim posameznim šol. čas, da je on sestavil načrt le za 3 razrednice. Sestavil je maksimalni načrt, ker minimalnega ni mogel radi raznih okoliščin. Posamezno omenja: **Slovnica** naj se poučuje skupno s spisjem, **Računstvo**. O njegovi metodi so se mnogi izrazili pohvalno. Metoda je prosta, a kdor hoče njegovo, mu rad pomaga. Zemljepis. Ni zato, da bi se matematično zemljepisje ostavilo; vse to spada k splošnji izobrazbi in je torej tudi v ljudski šoli na mestu. **Prirodopis**. Poudarja biološko metodo, ker ima učitelj priliko gojiti verski čut. **Prirodoslovje**, ni preobširno, uredi si naj vsak kakor hoče, treba je ie v pravem otroškem duhu podajati.

K risanju nima kaj pripomniti. **Petje**, v 1. in 2. razredu je treba gojiti osobito posluh torej lahke pesmi; pozneje lepe narodne: »Hej Slovanci«, »Lepa naša domovina«, »Mladi vojaki«, »Bože pravde«.

Za zemljepis in zgodovino je treba 4 prepise. Ker zahteva višji šolski svet podrobne učne načrte za zemljepis in zgodovino v dvojniki, predlaga predsednik, da prepiseta Cerknica in Grahovo prvo, Stari trg in Igavas pa drugo. Sprejeto.

5. UJU in naša dolžnost do tega društva, poroča tovariš M. Kosin. Njegovo izvajanje v glavnem je sledeče: Učiteljstvo bje boj za obstanek že od svojega postanka. Po severnih državah mu je prej zasijalo sonce, ker mu ni bil klerikalizem na poti. Na jugu pa je isti vedno bolj stiskal klešče, v katerih je držal učiteljstvo. Četudi je že marsikdo obupaval, da bi Jernejevu mu hlapcu zasijalo sonce svobode, vendar je

usoda priskočila na pomoč. Zrušil se je suženski okov, postali smo svobodni v naročju mile majke Jugoslavije. Tujec nas je zatiral, a uničiti nas ni mogel. Vendar se nahajajo še ljudje, ki si žele onih čakov nazaj, to je takozvano jugoslov. kršč. učiteljstvo. Oglejmo si nekoliko njih vzroke: — Oni so prej prednjačili, ker jih je podpirala klerikalna stranka. Sušteršič-Lampetov bič nas je bil, a oni so mirno gledali saj so uživali različne %-doklade in sedeli na mehkih stolčkih. Spozabali so se celo, da so ostali mirni tudi, ko je učitelj poslanec ugovarjal regulaciji učit. plač. Niso hoteli ločiti stanovski interes od osebnega. Pozdravili smo Jugoslavijo, in se združili s Srbi ter Hrvati, kovali načrte za združenje, da se ubranimo klerikalizmu in posvetimo moči domovini. Sedaj, ko imamo UJU, smo postali važen državotvoren stan in ne vprašamo člane po njih veri, želimo je dobre Jugoslovane. Zasluga UJU je, da nas država upošteva in nam narod zaupa. Oba se lahko zaneseta na nas. Rajnka Avstrija je dokazala, da gorje državi, ki zatira učiteljstvo ter podpira premstvo in klerus. Klerikalizem je nezanesljiv prijatelj države; za kar danes moli, že jutri isto preklinja. Jugoslavija pa je brez strahu prva poskrbela za učitelja. V njenem okrilju smo se šele ujedinili, štejeemo okrog 17.000 članov in nihče nam ne more blizu klerik, zanj je hotel še enkrat polastiti šolstva potom avtonomije, a mu je preprečilo ravno UJU.

Narod se je zbudil in tudi mi se ne bojimo boja. Dolžnost naša je, da se strmimo v UJU potom okr. učit. društva in samozavestno vztrajamo na barikadah narodne prosvete v neupogljivi volji in moči.

Po predavanju se razvije debata. Nadzornik meni: Mi nismo proti veri, ampak le proti zlorabi iste. Vsak naj bo ud našega učiteljskega društva in kot tak ima tudi vstop k zborovanju, kdor ni ud, nima tega vstopa. Vera ne igra tu nikake vloge. Tovarišica ga. Vilarjeva predlaga naj se dajo Kosinova in nadzornikova izvajanja v tisk »Učit. Tovarišu«. Sprejeto.

Gdč. Ukmar omeni, češ, da je nadzornik zadnjič drugače menil, ko je vabil vsacega tovariša k zborovanju. Poseže v besedo tovariš Znidaršič, ki utemeljuje nadzornikov predlog rekoč, da se Slomškarje ne smatra kolegom. Močna organizacija doseže nekaj, a se nič ne ozira na vero. —

6. Slučajnost. Predsednik predlaga resolucijo: Učiteljstvo cerkniško - logaškega okraja zbrano dne 5. marca t. l. v Grahovem se pridružuje resoluciji mariborskega učit. društva, ki zahteva da se omoženim učiteljicam izplača polna draginska doklada kot jo prejemale same učiteljice. Poverjeništvu UJU v Ljubljani blagovoli delovati pri osrednji organizaciji UJU v Beogradu, da se omoženim učiteljicam popravi krivica. Tovariš Znidaršič pristavi o delu med ljudstvom ter predlaga: Vsi sklenimo, da vsak v svojem kraju ustanovi prosvetno društvo, kjer pa že je, naj se sodeluje. Sprejeto. Tovariš Karmelj prečita iz »Domojubca« za učiteljstvo žaljiv članek, predlaga, da se kaj stori. Tovariš Znidaršič pa pripomni, da na take napade ne damo nič, ampak delujmo dalje in dajamo z dejanji dober zgled.

Društvo sklene, da se pravila učit. društva tokrat potrdijo, ko se bomo zedinili s tovariši iz prej zasedenega logaškega okraja.

Prihodnje zborovanje naj se vrši v Cerknici koncem aprila.

Ker se nihče ne oglasi k besedi zaključuje predsednik zborovanje, se zahvaljuje in priporoča reden obisk.

+ Zborovanje kozjanskega učiteljskega društva se je vršilo dne 10. marca v Kozjem. Obisk je bil polnoštevilčen. Mal je broj našega učiteljskega društva, a ta je hraber. Tov. predsednik pozdravi prav pristočno navzoče goste in člane sosebno še pa gdč. Kunejevo, učiteljico ž. r. d. in novega sobojevnika naše vrste tovariša K. iz Sv. Petra.

Prečitali so se došli dopisi. Z ozirom na dopis UJU je tukajšnje učiteljsko društvo docela enoglasno volilo za naš okraj te-le šol. nadzornikom: Miloša Grmovšeka, okr. š. n. v Slovenjgradcu, J. Potočnika, nadučitelja na Bizelskem in Fr. Janšeka iz Sevnice.

V letu 1920, smo zborovali: 11. marca, 17. junija, 5. avgusta in 4. novembra. Udeležba je bila na vseh povoljna. Obravnavale so se tekoče društvene zadeve, stanovska in didaktično pedagoška vprašanja. Tov. Firm je podal 3 lepo izpeljane slike iz prirodopisja. Pokazal nam je s tem najboljšo metodo za pouk tega predmeta.

Na prvem učiteljskem kongresu UJU v Beogradu meseca julija je bil poslan kot zastopnik našega društva tov. Ant. Potočnik, na zborovanje UJU v Mariboru pa tov. Tone Volavšek.

Minulo leto je bilo kritično za naše društvo. Bivši preds. Fr. Lovrec je vstopil v Slomškov Zvezo za Stajersko in se kot tak še dal izvoliti predsednikom te organizacije. S tem korakom je spravil naše društvo v dokaj čudno luč. Večina društvenikov se je izreklo, da se ga izloči iz našega društva, UJU poverjeništvu Ljubljana je z dopisom dne 12. septembra 1920 razsodilo, da nobeden učitelj(ica) zajedno ne more biti član dveh organizacij. Na ta način so se izkozi. učiteljskega društva izločili sledeči bivši člani: Fr. Lovrec, St. Firm, Irena Firmova, Ana Bitenčeva in Hedka Lovrečeva.

Vsled preselitve smo zgubili: tov. Miro Čučkovo, Josipa Čučka, Ivana Jordana, Ljo Grnsovo, Zinko Cerjakovo ter Rozo Žolgarjevo. In' društvo, ki je početkom leta šelo 34 članov šteje danes, ko sta vstopila 2 nova člana jedva 27 rednih članov in enega čatnega: Val. Pulko.

Tov. blagajničarka naznanja: Prijemkov je bilo 5642 K 67 v, izdatkov 4750 K 70 v, ostanek 891 K 97 v. Za njeno skrbno poslovanje se ji po pregledu računa predsednik najlepše zahvali.

Ker je bil tov. poročevalec opetovano zadržan, je predsednik prebral dana navodila glede pouka srbo - hrvaščine na slovenskih šolah.

Izvolil se je nov odbor i. s.: predsednik Volavšek, podpreds. Potočnik, tajnik Ivanuš, blagajničarka Sketova, odborniki: Gradišnik, Gostinčar in Pečnik.

Prihodnje zborovanje bo meseca maja na Prevorju. Dan se določi kasneje.

Vrečkova.

+ Savinjsko učiteljsko društvo je zborovalo dne 17. marca 1921. v Gomilskem, O priliki občnega zbora je bil voljen stari odbor. Razveselil nas je pristop novih tov. Joška Velikonja in Dore Kocha.

Društvo šteje 33 članov.

Rešene so bile razne zadeve iz naše organizacije in stavljni predlogi poslani UJU — Ljubljana.

1. Učiteljstvu vranskega okraja naj se omogoči tečaj za srbohrvaščino.

2. Slov. učiteljstvu naj se omogoči prosta vožnja po vseh železnicah kraljevine, v svrhu potovanja po naši državi, da spozna svojo domovino, ljudstvo in jezik.

3. Solidarni nastop vseh organizacij javnih nameščencev, da se odpravi krivica, ki jo trpe poročene učiteljice, uradnice, pri krajsanju službenih prejemkov.

4. Polovično znižanje članarine poročenim učiteljicam, dokler so krajsani njihovi službeni prejemki.

5. Ugovor proti visokemu zvišanju članarine.

6. Državnim nameščencem naj se zniža oskrbovalnina v javnih bolnicah na polovico.

Na to nam je naš gost tov. Roš, odpiral liste Cankarjevih knjig, v kojih nam je ta ohranil dar kulturne zgodovine slov. učitelja, izišlega iz možnarstva, a namenjenega v kulturno, svobodno bodočnost samega sebe iz svojega naroda. Proučil je Cankar slov. učitelja, brata v boju. Videl ga je, ko je omahoval v bedi, odvisnosti, nasilju se klanjal — in klonil. Poznal pa je tudi učitelja Jermana, ponosnega, značajnega, ki je ostal sebi zvest, in ni hlapčeval. Dostojen mu je spomenik!

Danes so se vremena zjasnila! Učitelj bo stopal naprej in ne bo umiral na Golčevah!

Tajnica.

+ Učiteljsko društvo za brežiški in sevniški okraj je imelo 5. marca svoj redni občni zbor ob prav povoljni udeležbi. V svojem pozdravnem govoru se je tovariš predsednik spominjal umrlih tovarišev Gobec Rudolfa in Rumpret Karla. Z njima je izgubilo društvo dva vrta delavca. V znak iskrenega sočutja se vzdignejo tovariši s prostorov ter jima zakličejo »Slava«. V počaščenje njihove spomina se je nabralo med zborovalci 720 K, ki se razdele med Jugoslovensko Matico in Ciril Metodovo družbo.

Sedila so poročila odborovih funkcionarjev. V preteklem letu je imelo društvo 67 članov. Razven 1 učiteljice je bilo v društvu združeno vse učiteljstvo brežiškega in sevniškega okraja. Med letom so se vršila 4 zborovanja. Tovarišica blagajničarka je imela 9742 K 60 vin, dohodkov in 9573 K 11 vin, izdatkov. Društvena članarina se določi na 10 K, tako da znaša celokupna članarina za leto 1921, 250 K. — V »Tovarišu« predlagana pravila so se z nekaterimi spremembami sprejela.

Pri slučajnostih poroča gospa Mešičkova o sestanku omoženih učiteljic v Mariboru. Ob tej priliki ponavlja naše društvo resolucije, sprejete ob zborovanju dne 18. novembra v Brežicah in odposlane Poverjeništvu UJU, glede priznanja draginskih doklad omoženim učiteljicam.

Nadalje se sprejmejo še sledeče resolucije:

1. Poverjeništvu UJU Ljubljana naj ukrene na merodajnih mestih vse potrebno, da se priznajo pri vožnji po železnicah vsem učiteljem brez izjeme iste ugodnosti, ki jih uživajo državni uradniki.

2. Učiteljsko društvo za brežiški in sevniški okraj se ne strinja s povišanjem članarine po ožjem sovetu, ker spada ta točka v delokrog pokrajinske skupščine.

3. Poverjeništvu za uk in bogočastje opozarja na dejstvo, da se po nekaterih telovadnih društvih poučuje šolski naraščaj po pedagoško popolnoma neizobraženih vaditeljih ter predlaga, da se ta nedostatek odpravi in dovoli telovadnim društvom telovadba šolskega naraščaja le pod vodstvom učiteljev.

Prihodnje zborovanje se bo vršilo na Vidnu meseca maja.

+ Učiteljsko društvo za okraj Slovenjgradec je imelo dne 19. marca 1921 svoje redno zborovanje — obenem občni zbor ob prav povoljni udeležbi.

Predsednik tov. Al. Schechel je pozdravil navzoče, zlasti nove člane in sicer tov. gospo Čepinovo, tov. Repiča in Purkharta, želeč, da bi doseglo učiteljstvo v novem društvenem letu s

složnim nastopom in neumornim skupnim delovanjem vse, kar je potrebno za krepi razvoj in povzdigo šolstva.

Zapisnik zadnjega zborovanja se je prečital in odobril.

Gospod predsednik je podal nato namesto tajnice kratko poročilo o stanju in delovanju društva v preteklem društvenem letu. Iz poročila je bilo razvidno, da je bilo včlanjenih 30 članov. Zborovanj je bilo 5.

Iz poročila blagajničark se je povzelo, da je dobro gopodarila. Za preteklo društveno leto je »Zaveza« že vse poravnano.

Odobrenje pravil učiteljskega društva se je preložilo na prihodnje zborovanje.

Tovariš Znago Bregant je podal nato v temeljitih, slikovitih besedah smernice, ki so ga vodile pri sestavi podrobnega učnega načrta za zemljepis in zgodovino. Povdarjal je, da posebno ta dva predmeta vzgojita narodno zaveden in ponosen naraščaj, kateremu bo domovina nad vse.

Poročevalec je za svoja izvajanja žel splošno priznanje. Izrazila se je želja, da bi referent te smernice objavil v kakšnem strokovnem listu.

Nato je sledila volitev novega odbora. Na predlog nekaterih tovarišev se je ista vršila z dviganjem rok. Izvoljen je bil dosedanj odbor in sicer:

1. Predsednikom: Tov. Alojzij Schechel.
2. Podpredsednikom: Tov. Ignac Kaffou.
3. Tajnicam: Tov. Antonija Vavpot.
4. Blagajničarkam: Tov. Matilda Smid.

Kot odbornika sta bila izvoljena tov. Josip Purkhart in Znago Bregant.

Slednjč je tovariš predsednik se omenil, da se je kupil v Rogški Slatini »Učiteljski dom« in tudi razložil važnost tega podjetja. Priporočil je pristop kot deležniki. Delež znaša 1000 K in vstopnina 20 K. — Plača se lahko celi delež naenkrat ali pa v mesečnih obrokih po K 100.— Prvi obrok bi bil K 120.—

Do prihodnjega zborovanja se bo gotovo nekaj tovarišev (ic) odzvalo temu vabilu.

Sestavil se je tudi odbor, ki se snide dne 4. aprila 1921, da ugotovi snov iz domoznanstva za okraj Slovenjgradec.

S tem je bilo zborovanje zaključeno, prihodnje bo meseca aprila.

+ Učiteljsko društvo za svetolenarški okraj je zborovalo v četrtek 10. t. m. v Sv. Lenartu Sl. g. pri prav povoljni udeležbi. Po običajnem predsednikovem pozdravu vseh navzočih, posebno g. nadzornika Ivo Koropca je bil razgovor o raznih dopisih, katerih najvažnejši je bil oni zadevajoč nadzorniških okrožij. Predsednikov ukrep se je vzela na znanje z odobravanjem in živijo klici našemu nadzorniku. — Glede volitev v v. š. s. se bodo vsi ravnali po prvem načrtu; želi se, da bi tudi upokojeni imeli zastopnika v tej korporaciji. Zapisnik meseca januarja se je prečital in odobril. — Zahvalni dopis rodbine Jurja Breganta, rodom iz St. Jurja ob juž. žel, se vzame na znanje v polnem obsegu. — Nova ude. Gregorec Minka in Caharija Božidar dobro došla! Opravičili so se tov. Perger, Madon Olga od Sv. Ane. — Blagajnik je predložil svoj knjižni izveček, iz katerega slo razvideli, da je 96 odstotkov društvenikov spolnilo svojo stanovsko dolžnost; ostali bodo v kratkem sledili. Glede vplačil potnih troškov se od vseh 41 udov le dva odklujeta s svojo posebnostjo, predsednik bo izvajal konsekvence.

Tov. Franjo Jakopec je nas seznanil z ruski-mi šolskimi razmerami s prav obširnimi, zanimivimi poročili, za kar je žel obče priznanje.

Glede sestave smernic v zemljepisnem in zgodovinskem pouku se je izvolil odbor, ki je pooblaščen s tem delom. Predsednik je pripravil za matematično zemljepisje, da bi se v tvornici učil sestaviti take tabele, iz katerih bi bile lahko pregledne slike planetov glede njih velikosti.

Tov. Jožica Premrov je podala navzočim osebne doživljaje in vtise kongresnega potovanja. Žela je obilo pohvale. Pevska vaja se je začela točno ob 10. uri; predsednik je pohvalil pevovodjo za točnost in disciplino. Vseh pevcev je častna dolžnost priti ob določeni uri k pevskim vajam. Sekirice se dajo na željo pevcev na dom.

Prihodnje zborovanje se določi v Sv. Jur Sl. g.

Po obedu se je zložil domovinski obolos za neodrešene v znesku 564. — K, kar se je vpotalo Jugoslov. matici v Maribor. —

Vestnik meščanskih šol.

+ Odborova seja našega društva je na belo nedeljo dne 3. aprila t. l. ob 9 uri v meščanski šoli v Celju. Prosim vse odbornike, namestnike in predsednike odsekov, da se te seje gotovo udeležijo. Na dnevnem redu so važni sklepi, odločbe in izvršitve. Tovariši in tovarišice, ki bi se nahajali slučajno ta dan v Celju, dobrodošli! — Predsednik.

+ Zanimanje dalmatinskih tovarišev za našo organizacijo. Ravnatelj meščanske šole v Dubrovniku, tov. Anton Bubič mi je poslal te dni pismo, ki pravi v njem med drugim:

»U nepovoljnih prilikama, koje danas proživljuje učiteljsko gradjanskih škola ne samo u Dalmaciji već i u čitavoj našoj domovini kraljevine SHS, obradovala nas je vijest o koraku naših drugova u Sloveniji, koji preduzeše, da se i mi gradjanski učitelji organizujemo u jedinstveno

svoje staleško združenje, koje će opet da bude samo jedan ogranak združenja ukupnog jugoslovenskog učiteljstva nižih i viših osnovnih škola. Za takovo poduzeće izvolite primiti naše iskreno priznanje i Vi gosp. predsjedniče i ostali naši drugi i drugarice.»

Dalje prosi za pravila našega društva, ker namerava osnovati podobno organizacijo za Dalmacijo, oziroma želi, da bi se organiziralo vse učiteljstvo meščanskih šol v državi. D. H.

+ **Iz naše organizacije.** Po sporočilu blaginjaka tov. Kumaverja so priglasile doslej svoj pristop sledeče šole: Ljubljana, 1. deška (9 članov), Ljubljana, 2. deška (5 članov), Ljubljana, 1. dekliška (12 članov), Ljubljana, 2. dekliška (6 članov), Maribor, deška (14 članov), Maribor, 1. dekliška (3 člani), Celje, deška (5 članov), Celje, dekliška (7 članov), Krško, mešana (osem članov) Ljutomer, mešana (4 člani), Žalec, deška (4 člani), Slovenjgradec, (mešana (3 člani), Ptuj, deška (3 člani), Ptuj, dekliška (5 članov), Soštanj, mešana (2 člani), Jesenice, mešana (4 člani), Trzin, mešana (7 članov).

Nepripravljeni so se doslej: Maribor, 2. dekliška, Ribnica, Murska Sobota in Spod. Lendava. Skupno število priglasjenih članov je 107. Razen skupno imenovanih šol je še tujatam kakšen tovariš ali tovarišica, ki čaka ob strani, da se prično goditi čudeži ali pa da se jih najde zadostno število, ki bi uganjali abstinenco ne vem iz kakšnih vzrokov. Absurdno je vedno pridgovati o zavednosti in potrebi organizacije. Komar je pri srcu razvoj naše mlade meščanske šole in osebno dobrobit, bo pristopil in delal, komar pa je šola in stan postranskega pomena, naj gleda izdaleka. Opravili bomo brez njega. Vsi vi, ki se razumemo, na delo za šolo in zase! V nobenem Tovarišu ne sme manjkati poročil v našem »Vestniku«. Zadosti je vprašani, ki jih moramo premostriti javno. Takisto v »Popotniku«. A o tem prihodnjic kaj več. D. H.

+ **Nujna prošnja vsem tov. ravnateljem in ravnateljicam.** Alj verjamete, da je med nami ljudi, ki ne vejo koliko imamo doslej meščanskih šol v Sloveniji? In to ni prav nič čudnega. — O naših meščanskih šolah ni bilo doslej v stanovskih listih nikakršnih poročil. Oblasti niso izdale doslej niti sence naše statistike, navzlic temu, da moramo po petkrat na leto poročati in pošiljati vse mogoče in nemogoče sezname. V imenu dobre stvari prosim vse tovariše in tovarišice, ki vodijo kakšno meščansko šolo, naj mi do majnika pošljejo razpredelnico, ki bo v njej dotična šola popisana glede nastopnih točk: 1. Kraj šole, 2. število temeljnih razredov, 3. število vzporednic, 4. učni jezik, 5. ali je šola deška, dekliška ali mešana, 6. skupno število učencev na šoli po stanju v pričetku tekočega šol. leta, 7. skupno število učiteljstva na šoli, 8. ali ima šola risalnico in predavalno sobo za prirodoslovni pouk, 9. kako je z učili, 10. higijenske razmere poslopja in njega stanje sploh, 11. lastne pripombe.

Na ta način bomo dobili vsaj priličen pregled o naši meščanski šoli. Doznali bomo kje so nedostaki. V naših vrstah bo vzklilo zanimanje, ki ga bomo prenesli med ljudstvo. Celoten pregled bom objavil v »Popotniku«. Prosim! D. H.

Kronika.

= **Šolski problem v Nemčiji.** Med mnogimi problemi, ki jih mora rešiti mlada nemška republika, je menda najvažnejši šolski problem. Stara cesarska država je imela poseben sistem šole, ki je bil popolna negacija demokratizma. Pred revolucijo — novembra 1918. — je imela Nemčija 3 vrste osnovnih šol. Ljudska šola je bila namenjena širokim masam ljudstva; za nadaljno izobrazbo je služila nadaljevalna šola (Fortbildungsschule). V srednjih šolah so se pripravljali državni nameščenci, trgovci itd. Imeli so tudi nek tip šole, iz katere so izhajali učenci za srednje šole višje stopnje (Vorschulen). Odtod je tudi vodila pot preko srednje šole v univerzo. Ta šolski sistem je našel v zadnjem času mnogo nasprotnikov, ki iščejo poti v množičnih razpravah in polemikah za notne šole (Einheitsschule). Enotna šola pa ima največje oviro v pomanjkanju finančnih sredstev, ki onemogočajo vsak večji razmah šolskega delovanja. Kljub temu je načrt preuredbe šolstva že gotov in odvisno je sedaj vse od možnosti njegove uporabljivosti v praksi. Skušajo ga tudi prikriti tako, da bo odgovarjal zahtevam raznih verskih konfesij nemškega ljudstva. Ljudsko šolstvo mislijo razdeliti na 4 stopnje: 1. Šole zvane »Simultanschulen«, katere bodo sprejemale učence vseh veroizpovedanj; učenci bodo imeli poseben verski pouk.

— 2. Verske šole (Konfessionsschulen), v katerih bodo učenci in učitelji istega veroizpovedanja. — 3. Laiške šole (weltliche Schulen) brez vsakršnega verskega pouka. — 4. Šole zvane »Weltanschauungsschulen«, v katerih pa niso še natančno poznane karakteristike. To bodo najbrž zavodi urejeni po etiško-filozofskih principih. — Tudi če bi se ta preuredba udeležila, kar je skoraj gotovo, bo njih enotnost izvršena le v tem, da

bodo smeli njih učenci pohajati tudi v strokovne in višje šole. — Važna novost je tudi ta, da je zmagal tu — kakor že v Franciji — princip, da ne smejo šolskih voditeljev nastavljati razne šolske korporacije ali pa državne oblasti, ampak, da jih mora voliti za določeno dobo samo učiteljstvo ene ali druge šole. Stvar ni še vpeljana, pa bo gotovo uzakonjena v najkrajšem času. — Nemško učiteljstvo je doseglo lep uspeh tudi v tem, da se bo lahko odslej izobraževalo na vseučiliščih. To pravico učiteljstva je določil v zadnjem času s posebno odredbo minister za šolstvo Haenisch. Vseučiliški krogi so sicer posamič in po »Zvezi akademičnih naobrazencev« protestirali proti tej določbi, a je bila preko njih protesta uveljavljena. Odslej bo imel ljudsko-šolski učitelj v Nemčiji pravico posečati po določenem sprejemnem izpitu vsako univerzo in bo tako deležen znanja in diplom, ki so mu jih dozdaj kratili.

= **Slovenske šole v Ameriki.** V nekaterih krajih Zedinjenih držav je število slovenskih rodbin tako narastlo, da si Slovenci ustanavljajo svoje šole s slovenskim učnim jezikom. Veliko šolsko poslopje so že pred leti otvorili v Clevelandu, kjer poučuje enajst učiteljskih moči. Učencev je bilo vpisanih lani nad tisoč.

= **Verouk na šolah češkoslovaške republike.** Iz Prage poročajo: Po vladnem programu glede na razmerje med državo in cerkvijo ne bo verouk poslej dovoljen niti kot obvezen, niti kot neobvezen predmet. Verouk se bo poučeval izključno v rodbini; ako pa želé roditelji, bodo otroke poučevali v verouku duhovniki njih veroizpovedanja zunaj rednega pouka. Zasebne šole z izrazito verskim značajem, kakor tudi zasebne šole cerkvenih redov ne bodo dovoljene.

= **Stariši v šoli.** Na Pruskem je naučni minister izdal odlok, ki dovoljuje, da smejo stariši prisostvovati šolskemu pouku v tistih razredih ljudskih in srednjih šol, v katerih imajo svoje otroke. To pa je tedaj, ako to dovoli učitelj, ki daje pouk in ako vsled tega ne bi trpel pouk. — Tudi v avstrijski republiki imajo zakon, ki dovoljuje članom roditeljskih svetov prisostvovati pouku. Večina učiteljev pa tudi starišev je pa tej uredbi nasprotna, ker mení, da prisotnost starišev pouk na splošno zelo moti.

Iz Jugoslavije.

— **»Narodna Prosveta«.** Kdor izmed prejemnikov »N. P.« ne reflektira na list, naj to sporoči strokovnemu tajniku, da se list v bodoče dostavlja dotičnim, ki se zanj zanimajo. — Kjer je več učiteljstva na eni šoli, naj se naroči skupno na list. Upravništvo lista: Beograd. — Učit. dom.

— **Hujskanje v selški dolini.** Pišejo nam: Dan žalovanja, srca čutečih so pri bratih v neodreš. ozemlju, ki so zaman pričakovali svobode tokraj demokracijske črte. Vse je nekam otožno, plakajoče — le eden brez čuia, ni privoščil najmanjše besede bratom trpinom. Prizibal se je v kočiji v Selce in potem v Železnike. Bilo je na dan žalovanja 20. marca 1921. Kdo bo izbrisal madež Selc, ki so sprejele ta dan dr. Stanovnika ob času, ko trpini ječe, on pa se jih ni spomnil niti z najmanjšo besedico? Kaj neodrešena domovina, pri nas se ta dan svira, igra, telovadi in hujska proti državi. Ne omenili bi tega v »Tovarišu«, če ne bi ta možakar tako grodo napačal narodnega učiteljstva. Mladine ne bomo izročali svobodomiselnemu učiteljstvu. Naša vlada živi le za »šomaštre«, kmetje plačujejo ogromne davke le radi »šomaštrov«, tako je trdil duhoviti mož. Sploh mu je bila vsaka druga beseda »šomašter«. Ali res hočejo odjesti ti gospodje tisti, pred pol leta težko priborjeni kruhek? Vprašajte pa odkrito kmetta, komu plačuje večji davek ali učiteljstvu ali farovski gospodi. — Gospodje se bodo kmalu prepričali o mastnih dohodkih — ko bodo meso maš, pogrebov, bire, brez gruntov — dobivali take plače kot učiteljstvo s kopo otrok. In zakaj vidijo le učiteljstvo? Ogrdi pri nezavednem ljudstvu učiteljstvo in Stanovnikovo delo bo šlo v klasje. Vprašamo pa »Slomsko-vo zvezo« ji je li znano, da hujskajo pristaši SLS po deželi zoper učiteljstvo in njihov plače?

— **Iz mestnega šolskega sveta ljubljanskega** redne seje z dne 17. marca 1921. Mestnemu županu dr. Ivanu Tavčarju izreči je na visokem odlikovanju z redom sv. Save II. razreda kot predsedniku mestnega šolskega sveta pismeno častitko. Zapisnik zadnje redne seje z dne 28. januarja 1921 odobri se brez ugovora. Poročilo o končni uredbi obveznih nedeljnih maš v ostrem zimskem času, o uredbi pravoslavne verouka na ljudskih

meščanskih in nižjih srednjih šolah in o preuredbi pouka v srbohrvaščini vzema se na znanje. Dovoljeni sta in otvorili sta se novi vsoporednici v I. razredu III. mestne dekliške in v IV. razredu zasebne dekliške ljudske šole v Licht sirotišču. Stalni učitelj Avgust Pirc, ki se je odpovedal nadzorstvu za šolski okraj Litija, je na lastno prošnjo v službovanje prideljen višjemu šolskemu svetu. Po Janku Orožnu, ki je dobil za II. polletje študijski dopust, je na I. mestno deško meščansko šolo v službovanje poklican kot zač. strok. učitelj Ludovik Primožič, izprašan iz I. skupine, prej v službi na Koroškem. Učitelj srbohrvaščine je nanovo postal Tomo Jedrlnič, prej učitelj v Vojvodini, učiteljica srbohrvaščine pa Marija Trampuževa, prej učiteljica v Istri. V službovanje sta prideljeni I. mestni dekliški šoli Milka Umbergerjeva, prej v Hrastniku, kot začasna učiteljica petja in Berta Valentova, prej v Šmarju pod Ljubljano, kot namestnica stalne suplente, I. mestni dekliški meščanski šoli pa Marija Miklavc Janša kot začas. strok. učiteljica, izprašana iz II. skupine in iz francoščine, prej stalna učiteljica v Notranjih Goricah. Stalno službo na Barju je nastopil Tit Grčar, prej stalni učitelj in zač. voditelj v Trzinu. Isti šoli je v službovanje prideljena Marija Grčarjeva kot naslednica po Mariji Smolčevi, ki je prestopila za suplento na drž. deško vadnico. Na novih vsoporednicah sta postali zač. učiteljici Vida Smerdeljeva in Melita Petelinova. Več prošelj za dovolitev daljših ali pa za podaljšanje že obstoječih dopustov sklene se na priporočilo mestnega fizikata predložiti višjemu šolskemu svetu v ugodno rešitev. Na mesto obolelih učiteljev in učiteljic se sprejmo v začasno službovanje nanovo ali pa vnovič absolv. učit. kandidatke (kandidate) oziroma suplente (suplente) Berta Petričeva, Franc Dolnar, Ivanka Prosenčeva, Anica Španova, Ljudmila Colestinova in Franja Plehanova. Poročili okrajnega šolskega nadzornika o nadzoru III. in IV. mestne deške ljudske šole vzameta se na znanje in ž njima tudi v njih stavljeni nasveti. Poročili je predložiti višjemu šolskemu svetu v odobrenje. Poročilo okrajnega šolskega nadzornika o ustanovitvi novih šol po 1921/22 se odobri in se ima predložiti višjemu šolskemu svetu v odobrenje. Projektirani sta v razbremenitev I. mestne dekliške in I. mestne deške meščanske šole III. mestne dekliške in III. mestne deške meščanske šole. Tretja mestna dekliška meščanska šola naj bi se otvorila s I. in II. razredom v pritličju mestnega šolskega poslopja na Erjavčevi cesti št. 19, tretja mestna deška meščanska šola pa s I. razredom v II. nadstropju šole na Ledini. III. mestna dekliška ljudska šola in I. mestna deška ljudska šola naj bi ostali še zanaprej sestrazrednici. Za vzdrževanje III. mestne dekliške ljudske šole je brezpogojno treba I. in II. nadstropja lastne hiše na Erjavčevi cesti št. 19, ki ju že nad poldrugo leto zasedeni drži pošteno ravnateljstvo za svoj računski oddelek. Radi tega se sklene poskrbeti čimpreje za to, da se omenjeni prostori izroče svojemu prvotnemu namenu, če ne drugače, pa eksekutivnim potom. Predsedstvo kranjske hranilnice je naprositi, naj prepusti Virantov vrt za kretanje šentjakobske šolske mladine med odmori pouka pod nadzorstvom učiteljstva ob ugodnem vremenu in za to primernem letnem času. Ko se reši še nekaj internih zadev in ko podajo predsednik, nadzornik in zapisnikar stvarna pojasnila na stavljeni jim vprašanja, zaključijo predsednik sejo.

— **Nagrade za članke o higieni.** Zdravstveni odsek za Slovenijo je razpisal 10 nagrad po 100 dinarjev za kratke članke o higieni, ki naj se sprejmejo v nove ljudskošolske čitanke. Razpis je dostopen vsem slovenskim zdravnikom. Članke naj se ozirajo na splošne higijenske zahteve n. pr. o čistoči, o pomenu telesnega negovanja, o kopanju, o prenašanju škodljivih bolezni, o škodljivem vplivu alkohola itd. ter naj bodo tako zasnovani, da se naslanjajo na izkušnje iz vsakdanjega življenja. Članke je vpsolati do 1. junija Zdravstvenemu odseku za Slovenijo. Ocenjevali jih bo komisija, v kateri so zastopani zdravniki in šolniki.

— **Tovarišem(icam) laškega okraja!** Razposlal sem v velikončnih počitnicah nove položnice na vsa šolska vodstva tukajšnjega okraja. Tovariši, blagovolite uporabljati odslej samo te nove položnice. Članarina znaša za leto 1921. 300 K. S tem je pa plačana naročnina »Učiteljskega Tovariša« in »Popotnika« ter članarina Uduževaja Jugoslovenskega Učiteljstva, Društva javnih nameščencev, Jugoslovenske Maticе in domačega učiteljskega društva. — Namesto cvetic na grob tovariša

Meška so darovali tovariši: Cimperšek, Petrinčičeva in Vrtovec iz Loke 60 K za Zornov spomenik. Tovariši posnemajte jih! — Prihodnje zborovanje se vrši sredi aprila. — Lojze Hofbauer, blaginjak.

— **Ljubljanski učiteljski pevski zbor** priredi v četrtek, dne 7. aprila 1921, ob 8. uri zvečer v veliki dvorani hotela »Union« **dobrodelni koncert** v prid **Učiteljskemu konviktu v Ljubljani**. Sodelujejo: učiteljica Jelica Vuk-Sadarjeva (solistinja), učiteljica Irma Cepudrova (klavir), ljubljanski učiteljski pevski zbor. Pevovodja Ferdo Juvánc. Vzpored: 1. a) E. Adamič: **V snegu**, b) E. Adamič: **Da sem jaz ptičica...** c) J. Pavčič: **Kaj, ve misli?** 2. a) E. Adamič: **V saneh**, b) E. Adamič: **I. ljubljansko polje**, c) F. Juvánc: **Izguljeni cvet**. Mešani zbori. 3. a) Risto Savin: **Svetla noč**, b) Risto Savin: **Belokranjska**, c) Risto Savin: **Serenada**, č) Risto Savin: **Ljubica, zdaj je dan**. Samospjevi s spremljevanjem klavirja. Odmor. 4. E. Adamič: **Tožba**. Četveroglasen ženski zbor. (Nova) 5. a) E. Adamič: **Če ti ne boš moj**, (Nova), b) E. Adamič: **Ne maram tebe**, (Nova), c) E. Adamič: **Kdor je truden...** (Nova), 6. E. Adamič: **Zbiraj se, zbiraj, lepi zbor**, (Nova), 7. A. Nedved: **Nazaj v planinski raj**. Mešani zbori. Pesmi pod točko 3. a) b) c) č), 4., 5. a) b) c) in 6. se prvič javno izvajajo v Ljubljani. Cene prostorov: Parter: I.—VII. vrsta à 8 D, VIII.—XIV. vrsta à 6 D, XV.—XXII. vrsta à 4 D. Balkon: sedeži à 6 D. Galerija: sedeži à 3 D. Stojišča à 2 D, dijaške vstopnice à 1 D. Besedila pesmi à 1 D. Vstopnice se dobijo v predprodaji v Učiteljski knjigarni, Frančiškanska ulica 6, in na dan koncerta pri blaginji.

— **»Slovenska Šolska Matica«.** Publikacije za 1. 1920 so se začele pravkar razpošiljati. Vsak društvenik dobi knjige pri svojem poverjeniku, kateremu mora povrniti pošne stroške. Poverjeniki, ki so pobrali članarino po 20 K, naj pobero pri razdelitvi še doplačilo po 12 K. Vsak društvenik dobi za 1. 1920 te-le knjige: 1. Letopis, 2. Fink: Posebno ukoslovje slovenskega jezika, 3. Dr. Pivko-Schaup: Telovadba, 4. Imenik društvenikov in znamenek založenih knjig.

— **Ravnateljstva in vodstva ljubljanskih meščanskih, ljudskih in srednjih šol** naj pošljejo po knjige S. Š. M. k poverjeniku Jakobu Dimniku na Ledino.

— **»Slovenska Šolska Matica«** je izdala izven rednih letnih publikacij **Dr. Ijudevit Pivko: Dramatsko pesništvo**. Pravkar se pa stavi **Fr. Fink: Zbirka važnejših novih naredb in odredb za ljudske in meščanske šole ter učiteljska v Sloveniji**, I. zvezek (od prevrata do konca leta 1920).

— **Podpora »Slovenski Šolski Matici«.** Na odborovo prošnjo je podelilo poverjeništvu za uk in bogočastje »Slovenski Šolski Matici« za izdajanje knjig **25.000 K** podpore.

— **Pedagoškimi pisateljem na znanje.** Odbor »Slovenske Šolske Maticе« je v svoji seji dne 23. marca t. l. sklenil, da bo honoriral izvirne spise po 1000 K tiskano polo; spise, spisane in sestavljene na podstavi raznih virov po 800 K, prevode po 600 K, vse druge spise pa po 500 K za vsako tiskano polo.

— **Maturanti in maturantije 1. 1901.** ki smo izšli iz ljubljanskega učiteljskega praznujemo letos dvajsetletnico svojega delovanja. Ali ne bi bilo umestno, da se po dvajsetih letih zopet snidemo in preštejemo svoje vrste? Desetletnice nismo praznovali, petnajstletnico je preprečila vojna. Ako pa čakamo na osebni jubilej, se naša že itak izredčena vrsta še bolj skrči. Kje in kedaj se vidimo? Pošljite tozadevne nasvete na moj naslov! Zdravo! Nadučitelj Hren, Studenci pri Mariboru.

— **Tretji ljudski koncert**, katerega prirede gojenci in gojenke drž. moškega in ženskega učiteljskega v Mariboru, v torek, dne 5. aprila v Götzovi dvorani, bo obsegal sledeče točke: 1. D. Jenko: Kosovo (Ouverture. Proizvaja vojaška godba), 2. a) E. Beran: Madrigal, b) Grečaninov: Sever in jug. (Zbora z orkestrom), 3. V. Parma: Povodni mož. (Balada za zbor, soli in orkester), Sopran-solo (Urška): gospa M. Druzovičeva, tenor-solo (Povodni mož): gospod operni tenor. I. Kovač iz Ljubljane, 4. a) V. Parma: Poslednja noč, b) Puccini: Arije Rudolfa iz »Boheme«. Poje g. I. Kovač, 5. a) I. Zajc: Svatovac. (Koncertni kolo), b) Schweb: Dobro jutro. (Koncertni valček), c) F. Smetana: Sklepni zbor iz »Prodane neveste«. (Zbori z orkestrom). — Koncert se vrši v prid dijaški kuhinji.

— **Učenci v Dolnji Bistrici v Prekmurju** so zbrali za neosvobodjene goriške pratce in sestrice 70 belic — pirhov. Šol-

ske vodstvo je poslalo izkupiček 150 K »Jugoslav. Matici« v Ljubljani.

— Članarina in darila za učiteljski konvikt. Lilija Vekoslav 20 K, Matko Šulin 40 K, oba s Polšnika. — Marija Pristov z Rakitne pri Borovnici 10 K.

Neodrešena domovina.

—r Slovansko šolstvo v Istri. »Lavoratore Socialista« poroča, da bo italijanska vlada v najkrajšem času odredila otvoritev slovenske srednje šole v Istri. Druge srednje šole s slovenskim učnim jezikom se bodo otvorile v Trstu. Sporazumno z Jugoslavijo se je tudi sklenilo, da smejo učenci iz Istre, ki so obiskovali hrvatsko gimnazijo v Kastavu, katera pripada sedaj naši državi, tudi nadalje brez vsake ovire obiskovati to šolo. — Če bi bilo to le vse res!

Književnost in umetnost.

Dr. France Veber: Uvod v filozofijo, Pota in Cilji 3. -4. 20. Založila Tiskovna zadruga, Ljubljana 1921, 352 str. Cena mehko vezani knjigi K 72, po pošti K 3 več.

Glavni namen, ki ga zasleduje avtor s tem spisom, leži v točnem izkazu filozofije kot samostojne znanosti poleg drugih znanosti. Zato se ta »Uvod« od neštevilnih tradicijskih in sodobnih spisov z istim naslovom bistveno razlikuje v tem, da ne razklada na dolgo in široko posameznih panog tradicijske filozofije, temveč, da vede čitatelje neposredno v stvarne probleme same in ga s tem ob enem uvaja v znanstveno filozofsko mišljenje sploh. Tekom razvijanja teh problemov kriše avtor poleg svojega lastnega stališča tudi tradicijska in sodobna druga pojmovanja dotičnih vprašanih, tako da pripada spisu poleg zgolj znanstvene gotovo tudi splošno - naučna vrednost. Spisu je pridejan obširen imenski in stvarni register ter navedena literatura.

Omenjeno še bodi, da so v tem »Uvodu« zabeležena in podrobno razvita tudi ona javna predavanja, ki jih je imel avtor v preteklem zimskem tečaju na ljubljanski univerzi pod naslovom »Telo in duša«. Knjiga se naroča pri Tiskovni zadrugi v Ljubljani, Sodna ul. 6.

Novakova Slovenska Stenografija je izšla v 4 predelani izdaji. Ta knjiga je postala prav potrebna, ker je že leto dni ni bilo dobiti. Novak je izločil stavke, ki so nas še spominjali na preteklost in jih nadomestil z novimi, ki odgovarjajo sedanjim razmeram. Novj so samoznaki za Srb in njega izpeljanke. Da je knjiga strokovno na višku, nam dokazuje že avtorjevo ime. Avto-gram, ki ga je oskrbel prof. Osana, je prav čeden in ličen — Stenogram se bere čisto, jasno in razločno. Cena knjigi je 52 K in se dobiva v Jugoslovanski knjigarni v Ljubljani.

V tisku je Slov. Stenografska Čitanka, ki izide kmalu po Veliki noči, in bo omogočila, da se stenografi še naprej izpopolnjujejo v stenografiji.

Občinski volilni red za Slovenijo. V založbi Tiskovne zadruge je pravkar izšel nov volilni red, po katerem se bodo vršile prihodnji mesec občinske volitve po Sloveniji. Volilni red, ki je izšel v jako priročni izdaji bo dobro služil občinskim uradom, glavarstvom, kakor tudi strankam, ki bodo posegle v volilni boj. Naroča se pri Tiskovni zadrugi v Ljubljani, Sodna ul. 6 in velja s poštnino vred K 4.40 ako se denar v naprej pošlje.

Shakespeare-Zupančič, Macbeth. V Ljubljani 1921, založila Tiskovna zadruga. Cena broš. K 32.—, vezana K 40.—, poštnina K 1.80 več. Za Veliko noč je izdala Tiskovna zadruga drugi zvezek Shakespearejevih dram, ki prinaša v krasnem Zupančičevem prevodu eno najboljših del velikega angleškega dramatika. Kakor »Sen kresne noči« tako je tudi Macbeth izšel v jako lepi opremi. Naroča se pri Tiskovni zadrugi v Ljubljani, Sodna ulica 6.

Pravljice. Spisala in jim slike narisala Ilka Waschtetova. V Ljubljani 1921. Založila Tiskovna zadruga. Cena vezani knjigi K 40.—, po pošti K 1.80 več. — Za piruhe je slovenska mladina dobila knjigo, kakršnih slov. mladinska literatura nima veliko. Ilka Waschtetova je napisala 12 pravljic in sicer tako, kot jih more napisati le oni, ki popolnoma pozna otročjo dušo in ve kaj nanj najbolj vpliva. Poleg tega jih je okrasila s celo vrsto slik, od katerih bodo mladini ugajale zlasti one, ki so večbarvne. Knjiga je izšla v elegantni opremi in na lepem papirju. Naroča se pri Tiskovni zadrugi v Ljubljani, Sodna ul. 6.

Odgovorni urednik:
Franc Štrukelj.

Last in založba UJU — poverjeništvu
Ljubljana.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.
Brezobrestno posojilo Učiteljskemu konviktu.

Pristopite k
»Jugoslovanski Matici!«

RAZPIS SLUŽB V PREVALJSKEM ŠOLSKEM OKRAJU.

V stalno nameščanje se razpisujejo voditeljska mesta in sicer:

1. voditeljsko mesto na štirirazrednici v Črni z ekspozituro v Podpečih in dvema podružnicama, prosto stanovanje;
2. voditeljsko mesto na enorazrednici v Črnočah s prostim stanovanjem;
3. voditeljsko mesto na dvorazrednici v Kotljah pri Guštanju s prostim stanovanjem;
4. voditeljsko mesto na trirazrednici v Mežici s prostim stanovanjem;
5. voditeljsko mesto na dvorazrednici v Telstem vrhu pri Guštanju s prostim stanovanjem;
6. voditeljsko mesto na štirirazrednici z 1 vzporednico v Dravogradu, prosto stanovanje.

Pravilno opremljene prošnje je vložiti po predpisani službeni poti do dne

21. aprila 1921

pri šolskem odboru v Prevaljah.

Šolski odbor v Prevaljah,

dne 21. marca 1921.

Predsednik: Kaki.

Št. 374.

RAZPIS UČITELJSKIH SLUŽB V RADOVLJSKEM OKRAJU V STALNO NAMEŠČENJE.

Pod odredbi višjega šolskega sveta z dne 4. marca 1921, št. 3037 se razpisuje v stalno nameščanje naslednje učiteljske službe:

1. Na sedemrazrednici na Bledu služba za učitelja;
2. na sedemrazrednici v Radovljici služba za učitelja in za učiteljico;
3. na šestrazrednici na Koroški Beli služba za učiteljico;
4. na štirirazrednici v Kranjski gori služba za učitelja in učiteljico;
5. na štirirazrednici na Breznici služba za učitelja ali učiteljico;
6. na dvorazrednici v Ratečah služba za učiteljico (stanovanje v šoli);
7. na dvorazrednici v Ribnem služba za učiteljico (stanovanje v šoli);
8. na enorazrednici v Koprivniku služba učitelja - voditelja.

Pravilno opremljene prošnje naj se predložijo službenim putem do

dne 30. aprila 1921.

Kdor prosi za več služb ob enem, mora vložiti za vsako službo posebno prošnjo. V javni šolski službi se ne stalno nameščeni prosilci(ke) morajo z državno - zdravniškim izprijevalom dokazati potrebno fizično sposobnost za šolsko službo.

Moški prosilci za učiteljsko službo v Radovljici z izpitom za pouk na obrtnih nadaljevalnih šolah imajo prednost.

Okrajni šolski svet v Radovljici,

dne 17. marca 1921.

Št. 831.

PREKLIC RAZPISA UČITELJSKE SLUŽBE V SPODNJI SLIVNICI.

V zmišlju dopisa višjega šolskega sveta z dne 7. marca 1921, št. 3257 se preklicuje in razveljavlja razpis stalnega učnega mesta učitelja-voditelja v Spodnji Slivnici, ker je ta šola le ekspozitura šole v Kopanju in se v zmišlju odloka poverjeništvu za uk in bogočastje z dne 25. februarja 1921, št. 245 šele odreja postopanje za ustanovitev enorazrednice.

Okrajni šolski svet v Ljubljani,

dne 17. marca 1921.

Dr. Ferjančič, l. r.

Št. 395/P/1.

RAZPIS SLUŽBE.

Sv. Lovrenc v Slov. Goricah, 6razredna ljudska šola, nadučiteljska služba v stalno nameščanje.

Redno opremljene prošnje do

30. aprila 1921.

krajnemu šolskemu svetu pri Sv. Lovrencu v Slov. Gor.

Okrajni šolski svet ptujski

dne 25. marca 1921.

Predsednik: Dr. Pirkmaier, m. p.

Izšle so:

„Narodne himne in domorodne pesmi za mladino“.

Priredil Fran Marolt, učitelj v Ljubljani.
Cena 5 K. Dobe se v Učiteljski knjigarni.

Kontrolne knjižice

za obrtne nadaljevalne in gremialne šole se dobe v Učiteljski tiskarni komad po 3 K.

RISANKE

iz finega risalnega papirja 8 listov, z lepim ovitkom à K 4.—.

razprodaja

Učiteljska tiskarna

v Ljubljani.

Pri večjem naročilu popust!

Naši himni:

1. Lepa naša domovina.
2. Bože pravde.

Dvoglasno s spremljevanjem harmonija za šolsko mladino priredil Fran Marolt. Cena 1 krona. Naročila sprejema le Učiteljska tiskarna.

Ali ste že pristopili kot člana (članica) k Tvornici učil?

ČEVLJI najlepše oblike in ČEVLJI najboljše kakovosti

Dragotin Roglič, Maribor, Koroška cesta 19. Telefon 157.

Cenik franko zavoj in poštnina: veljaven od 1. marca 1921 naprej do preklica.

	črni	rujavi		črni	rujavi
moški, chevreau z robom	K 570—	—	moški, kravina s kopicami in podkvami	500—	515—
boks z robom	580—	620—	gojzerski hribovci	—	680—
boks z robom, polov.	—	600—	ženski, boks z lak-kapico in robom	615—	—
za štrapaco:			teletina z robom (štrapacni)	470—	510—
moški, teletina, brez kopic, okovani	495—	—	belo platno: visoki K 410—, polovičarji K 370—, izrezani z zapono K 340—.	—	—
pitling z robom	—	535—			
pitling okovani z žebli	—	535—			
kravina z robom	495—	—			
kravina brez kopic, okovani z žebli	—	530—			

Po meri izdelani čevlji veljajo 5/0 več.

Naročila po pošti se izvršijo najvestneje in se odpremi blago isti dan po povzetju.

Za najvestnejšo izdelavo jamčim in prevzamem predčasne defekte v brezplačno popravilo.

Vsi izdelki so najboljše ročno delo iz lastne delavnice.

Za našo mladino!

Najprimernejša darila otrokom so mladinske knjige. V ta namen priporoča Učiteljska knjigarna v prvi vrsti one mladinske spise, ki jih je založilo »Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta«, in sicer:

Engelbert Gangl: Spisi za mladino, I, II, III, IV, V, VI zvezek po	K 12—
Andrej Rapč: I, II, III, V, VI zvezek po	12—
Mišjakov Julče: I, II, III, IV, V, VI zvezek po	12—
Ivo Trošt: Moja setev. Spis za mladino, I in II zvezek po	12—
Pav. Flerč: Iz mladih let. Spis za mladino, I in II zvezek po	12—
Babica pripoveduje. Spis za mladino po	12—
Marko Senjanin: Slovenski Robinzon	15—

Nadalje:

Rab. Tagore: Povestice	12—
Dr. Ivo Šorli: Bob in Tedi	30—
Cvetko Golar: Prelepa Vasiljica	12—
Bob za mladi zob (pesmice)	12—
Dr. Ivan Lah: Dore	10—
Oton Zupančič: Sto ugank (pesmice)	3—
Mark Twain: Mali klatež	broš. K 26 — vez. K 32—
Franč Rojec: Tončkove sanje (igrice)	20—
Ewald Bolka: Dvonožec	K 50— 56—
Fran Levstik: Martin Krpan	20—
Ivan Albreht: Mlada greda (pesmice)	40—
Jos. Pavčič: Našim malčkom (Malim pianisom)	40—
Nemcova: Češke pravljice (II. zvezek)	K 11—
France Bevk: Pastirčki pri kresu in plesu	12— 16—
Moj zverinjak	20—

Razen tega vse šolske potrebščine, kakor zvezke in risanke lastnega izdelka, svinčnike, peresnike, peresa, radirke, vse po najnižjih cenah. — Šolske pušice (peresnice) po K 5—, 6—, 8.40. 9—, 25—, 30—.

Novo!

Fran Levstik, zbrani spisi za mladino. Priredila: Fr. Erjavec in P. Flerč. Ilustroval: Anton Koželj.

Novo!

Broš. 46 K, elegantno vez. 54 K.

Šolski list.

1. števil. I, II in III. stop., ter I. stop. 2. števil. so pošle. Na razpolago so pa še: II. stop. 2. števil. 8 K, III. stop. 2. števil. 14 K. Pravkar je izšla tudi 3. števil. II. stop. Cena: 14 K.

K. Wider: Moje prvo berilo. Sedmi natisk, 12 kron.

Učiteljska knjigarna v Ljubljani

priporoča naslednje nove knjige:

Dolina solz E. Gangl, tri enodejanke: I. Dva svetova. II. Dediščina. III. Trpini. Trdo vez. K 18.—.

Otroški oder Drugi predelani natls. Sestavila Marica Gregoričeva (Stepančičeva). Igrice za mladino otroških vrtev in ljudskih šol. Broš. K 16.—.

H. PODKRAJŠEK: Pomočniška izkušnja za rokodelske obrte. Broš. 12 K.

Namen, razvoj in organizacija obrtnega in strokovnega šolstva drugod in pri nas.

Spisal MIHAEL PRESL, prof. na državni obrtni šoli v Ljubljani, broš. K 14.—.